

МОДАЛЬНІ ІНФІНІТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ФАХОВІЙ МОВІ

Фенчук О.О.

Київський національний лінгвістичний університет

У сучасній німецькій мові на позначення модальності функціонують аналітичні інфінітивні конструкції, які утворюються від модальних, напівмодальних та допоміжних дієслів [1, 130]. Розвиток інфінітивних конструкцій на позначення модальності здійснюється за участю модальних і напівмодальних дієслів, а також завдяки використанню конструкцій *sein / haben + zu + Infinitiv*.

По-перше, варто зазначити, що така граматична категорія як модальність досить часто проявляється у фаховій мові, оскільки допомагає істотно регулювати організацію діяльності та поведінки соціальних суб'єктів. Модальність, як об'єктивна, так і суб'єктивна, виражається рядом граматичних та лексичних засобів: спеціальними формами способів дієслова, модальними словами, модальними дієсловами, інтонаційними засобами. У німецьких фахових текстах сфери інформаційних технологій релевантне місце серед них займають модальні дієслова *können, müssen, sollen*. Найбільш частотними серед них є модальні дієслова в складі складного дієслівного присудка в пасивному стані, що дозволяє унаочнювати можливість або необхідність перебігу процесів технічної галузі, формулювати рекомендації чи вимоги щодо виконання певних дій тощо. Відомо, що модальні дієслова в *Infinitiv Passiv* виражають різне модальне значення. Дієслово *können* виражає фізичну можливість:

- 1) *Die Hardware eines Computers kann nur mit einer Software genutzt werden.*
- 2) *Die entsprechende Linux-Distribution kann gefahrlos auf einem Computer getestet werden.*

Дієслово *sollen* виражає зобов'язання наказ або доручення в результаті розпорядження іншої особи:

- 1) *Diese Geräte sollten mindestens einmal wöchentlich bedient werden.*
- 2) *Vor dem Starten neuer Programme sollten diese Programme mit einem aktuellen Virens Scanner auf Viren untersucht werden.*

Дієслово *müssen* виражає необхідність, обов'язковість:

- 1) *Ein Programm muss vom Compiler oder Interpreter übersetzt werden.*
- 2) *Die Daten müssen in den Speicher eingelesen werden.*

На нашу думку, серед конструкцій із значенням модальності у фахових текстах сфери інформаційних технологій потрібно виокремити *sein + zu + Infinitiv*, яка має значення необхідності або можливості. У більшості випадків значення можливості ця конструкція отримує при наявності прислівників *leicht, einfach, bequem* тощо:

- 1) *Dieses Modem ist leicht zu reparieren.*
- 2) *Das Virensuchungsprogramm ist einfach zu installieren.*

Конструкція *lassen + sich + Infinitiv* виражає можливість здійснення дії:

- 1) *Microsoft Visual C++ 2015 lässt sich installieren.*

2) *Monitore lassen sich durch verschiedene Kriterien unterscheiden.*

На думку Каушанської Л.В., “модальні категорії (“необхідність”, “можливість”) можуть мати як знак “плюс”, так і знак “мінус”, наприклад, існує необхідність зробити що-небудь і необхідність чогось не робити. Вираження заперечення може відбуватися таким чином:

- 1) додаванням частки *nicht* до лексеми, яка вживається у ствердному значенні;
- 2) за допомогою обмежень типу *nur, kaum*;
- 3) вживанням іншої лексеми як заперечного варіанта до лексеми, яка вживається у ствердному значенні [2, с. 231].

Аналіз корпусу досліджуваних модальних інфінітивних конструкцій у фахових текстах сфери інформаційних технологій дозволяє стверджувати, що 55% усіх вживаних модальних конструкцій представляють собою модальні дієслова. 35% усіх модальних дієслів, що виявлені під час даного дослідження, представлені дієсловом *können*, яке найчастіше виражає (не)здатність і (не)можливість виконання тієї чи іншої дії. По 10% займають дієслова *müssen*, яке використовується в дорученнях та попередженнях і *sollen*, що виражає зобов’язання або наказ. Обидва дієслова виражають необхідність, зобов’язання, але граматисти по-різному її розуміють, оскільки вона може мати різний ступінь вираження. Проблема семантики і функціонування модальних дієслів у германських мовах належить до найбільш розроблених, але проблема синтаксичної ролі інфінітива у реченні, в різних синтаксичних структурах була і залишається у центрі уваги мовознавців ХХ – ХХІ століття. Перспектива подальших розвідок полягає у висвітленні структурних ознак інфінітива у технічних текстах сфери інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амеліна СМ. Інфінітивні конструкції як засіб вираження логічної модальності // Автореф., канд. дис. – Одеса, 1994. – 15 с.
2. Гаврилів Т. І. Граматикалізація конструкцій з модальними дієсловами *sollen* і *wollen* у сучасній німецькій мові: Дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 1997. – 197 с.
3. Долгополова Л. А. Становлення і розвиток інфінітива у німецькій мові (VIII – XX ст.): Дис. докт. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ. – Київ, 2010. – 432 с.
3. Каушанська Л.В. Способи вираження і засоби перекладу пасивної можливості в німецькій науково-технічній літературі українською мовою / Л. В. Каушанська // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. – 2012. – Вип. 25 – С. 231 – 239.
4. Міщенко А.Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу: монографія / Міщенко А.Л. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 448 с.
5. Панкин А.В. Немецко-русский словарь по видео- и аудиотехнике, программированию, электронике и персональным компьютерам. – Москва: «Русский язык», 2006. – 604 с.

6. Helbig, G., Buscha J. Deutsche Grammatik. Berlin, München, Zürich, New-Jork, 2004. – S. 654.